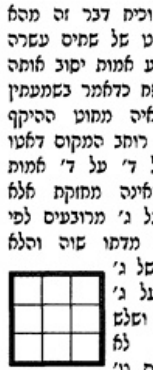

סוכה פרק ראשון סוכה

ח. רבינו הנגול

והחזיקו הני מילי בעיגולא, כלומר לא תמצא חללו ד' אמות אלא באמצע בלבד, אבל בעזריא איק מרא ד' אמות, והן באהלות כמה יתא בהיקפי הרה בה טפח (במרום) במדומעת ארבעה, ושמרובע יותר על העיגול רביע (לואמרן מיכדי [כמה] מרובע יותר על העיגול רביע, כירי גברי סני, והא משכתו ד' על ד' אמות, והחזיקו הני מילי דמרובע יותר על העיגול רביע, בעיגול דנפיק מינו ריבועא, אבל ריבועא דנפיק מינו עיגולא בעיני טפי משום מורשא דקרתא. ראינו לביע הגאון פירש ואמר איך מוצא ד' על ד' אמות, אלא [אם] יש בעיגול י"ו אמה וה' שבועים ורבי שליש שבע חסר מעט, ותוב אמרין סברי כל אמתא כריבועא אמתא ותר חומשי באלכסונו, כלומר אפי' אם תשנה באלכסון במחיצת ויחזיקו המשוך בהם, ומורשא דקרתא לא יוסף יותר על כל אמה [אלא] שני חומשיין, י"ב אמה (י"ב) [כ"ד] חומשיין, משום שתרבעהו ותוציא מורשאית בקרתו, ומצא כ"ד חומשיין, הגה ה' אמות פחות חומשיין ושתי עשרה, הגה י"ו אמה פחות חומשיין והוה שאמרו כשיבסר נבי חומשיין סני, כלומר כהו השיעור כ"ד נבי חומשיין בעיגולא תמצא ד' על ד' אמות, אחרי תשמעון מהן מורשא דקרתא, והחזיק לא דק, כלומר הוסיף על שיעור ולא דיקק, והתחזיקו אימור דאמרין לא דק פורתא, טובא מי אמר, כלומר אין כל אדם ישיבתו אמה, אלא בקום שתי אמות ישיבת ג' אשיות הן, א' הכי בכמה אמות ישיבת כ"ד בני אדם, כ"ד אמות, ואנן כשבר בני חומשיין בעינין, רשינין לא דק, הוסיף אמה אחת פחות חומשיין, ואמרין אימור דאמרין לא דק לחומרא, והו קולא היא כי כ"ד אמה הסיכה פסולה היא, ואתה הבשלת אותה, וישנין לעולם גברא באמתא יתיב, ור' יוחנן בקום גברי לא קחשיב, פירוש בני אדם הללו חשבם ר' יוחנן במקום דופן, וכשיבסר אדם נמצא ויכו עד שוקו אמה, והוישב כנגדו אמה, כשירה ה' אמות בעיגול, נמצא מקום ישיבת זה אמה ומקום הישב כנגדו אמה אחת, כשתוציא מכלל השמנה אמות (במקום ישיבתם) נמצא פניו בניהם שש אמות, וכל עיגול שיש בתוכו שש אמות ק' ויטובבחו י"ח אמה, ודי לנו כ"ד בני חומשיין, נמצא שהוסיף אמה וחומשיין, ולחומרא הוסיף, והיינו לא דק לחומרא לא דק.

כמה מרובע יתר על העיגול רביעי, אין להוכיח דבר זה מהא טעמא מרובעת של שלש על שלש וחוטו של שמים עשרה יסוד אותה ועגלה עגולה של שלש חוטו של משע אמות יסוד אותה דכל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רחב טפח כדלמור בשמעתין דאין מציאין רחבה ממשו הדיקו הגדול רביעי אלא רחב המקום דאטו טבלא עגולה של ד' על ד' אמות טבלא של ג' על ג' מרובעם לפי שהחוט המקיפו מדמו שיה והלא כשתחלקו טבלא של ג' על ג' מרובע על ג' רצועות לאורך ושלש רצועות לרוחב לא תמצא נה כי אם ט' [של] אמה על אמה וטבלא עגולה של ד' על ד' ע"כ יש בה י"ב רצועות של אמה על אמה שהרי (אם) ריבוע של ד' על ד' נשחלק ל' רצועות של רחב אמה לארכו וכן לרחבו תמצא בו י"ו רצועות של אמה על אמה ומרובע אינו יתר על העיגול אלא רביעי נמצאת אמה אומר שהעגולה היא י"ב אמה על אמה אלא ודאי אין רחבה מחוטו של היקף כלל ועוד מדע דרצועה של ה' אמות אורך על רוחב אמה חוטו של י"ב אמה מקיפה כשתבא לחלקה לרצועות של אמה על אמה אין בה אלא חמש אמות והיינו טעמא לפי כשאתה מניח חוט בריבוע הולך ומיצר לזווית וכשאתה מניחו בעגול מרחיב והולך ואם בזנו לכיון החשבון דמרובע יתר על העגול טבלא מרובעת בעינין זה שמעשה נקודה של משהו ותקיפה בעגול הרכה סניב זה סיבוב אחר סיבוב עד שירחיבו ויגדל רוחב בעגול טפח על טפח ואחר כך תחתך החוטין מן הנקודה ולמטה דהיינו מחזי רוחב עיגול ולמטה ואחר שיחבשו יתפסו כל החוטין מיומן ומשמאל וממלא כל חוט הולך ומאריך מחבשו משהו מכאן ומשאו משאלו עד שאתה מגיע לחוט העליון דלרחבי ג' טפחים שהוא חוט החוטין שהוא מסבב טפח על טפח דכל שיש ברוחבו טפח יש בהיקפו שלשה טפחים נמצאו החוטין הללו מדורין בעינין זה כמין רצועה רחבה כאלמע חזי טפח והיינו כנגד הנקודה מכאן ומכאן כלה והולכת ולרה עד משהו ואם באת לחזור ולחלק אותה כאלמע היינו כנגד הנקודה תמצא שתי רצועות שכל אחת ארבע טפח וממלא ומלא אחת רחבה חזי טפח ומלא אחת כלה עד משהו ועמה תנטרף אלו שתי הרצועות ושיס הארון כנגד הקרן תמצא רצועה ארבע טפח וממלה על רוחב חזי טפח תחלקו אותה לשלש רצועות תמצא בה שלש רצועות מחזי טפח על חזי טפח ואילו רצועה מרובעת של טפח כשתחלקנה שתי וערב תמצא בה ארבע רצועות של חזי טפח על חזי טפח הרי לך מרובע יתר על העיגול רביעי: **בל** אמתא בריבוע אמתא ותר חומשיין באלכסונו. אין החשבון מכוון ולא דק דליכא טפי פורתא שאם מעשה ריבוע של עשר על עשר ותחלק אותו שתי וערב תמצא בתוכו ארבעה ריבועים של חמשה על חמשה חוזר וחלקו אותם ריבועים לאלכסונים והולך לזד אמצע של ריבוע גדול תמצא ריבוע הפנימי חמשים אמה שהרי הוא חזיו של חזיון שהרי חלקת הריבועים של ה' על ה' כל אחד לאלכסונו ואם לא היה בו אלא לפי חשבון אמתא ותר חומשיין ריבוע הפנימי חמשים אמה שהרי הוא חזיו של חזיון דהיינו ריבוע של שבעה על שבעה על עשרה דעולה למאה רצועות של אמה על אמה: **רב** יוחנן סוקום גברי א' קחשיב, על חסד דתק ליישב דברי ר' יוחנן דעל כרחק מקום גברי קחשיב דשמעיני ליה כהדיא בעיורבין ברש חלון (דף עו.) דלמור חלון עגול לרין

הני מילי בעיגולא אבל בריבועא בעיא טפי מכדי כמה מרובע יותר על העיגול רביעי בשיחסר סני ה"מ בעיגול דנפיק מגו ריבועא אבל ריבועא דנפיק מגו עגולא בעיא טפי משום מורשא דקרתא **י** מבדי כל אמתא בריבועא אמתא ותר חומשיין באלכסונו שיבסר נבי חומשיין סניא לא דק אימור דאמרין לא דק פורתא טובא מי אמרין לא דק א"ל מר קשישא בריה דרב חסדיא לרב אשי מי סברת גברא באמתא יתיב תלתא גברי בתרתי אמתא יתיב כמה הוו להו שיחסר אגן שיבסר נבי חומשיין בעינין לא דק אימור דאמרין לא דק לחומרא לקולא מי אמרין לא דק אמר ליה רב אשי לרב אשי לעולם גברא באמתא יתיב ורבי יוחנן מקום גברי לא קחשיב כמה הוו להו תמני סרי בשיבסר נבי חומשיין סניא אמתא דלא דק ולחומרא לא דק **י** רבנן דיקסרי ואמרי דא דק דיקסרי אמרי עיגולא דנפיק מגו ריבועא רבעא ריבועא

הני מילי. דהיקף ג' איכא רוחא טפח: בעיגולא. רוחב טפח יש בו והוא עגול וכל עגול אין רחבו אלא כאלמעו ואין בעינין ד' אמות מרובעות שיהא ארבע נצדיה כמו כאלמעו וריבועא איכא היקפה טפי: **מדי כמה מרובע יתר על העיגול רביעי.** ממני' היא חזקא רביעי' ותשע מדות והדברים נראין לעינים דלילו אמה עגולה חוט שלש אמות מקיפה ואמה מרובעת רביעה חוט ד' לטובה אמה לכל רוח: **בשיחסר**. היקף סני: ה"פ. דסני בשיחסר מהאי טעמא דמרובע יתר על עיגול רביעי: **בעיגולא דנפיק מינו ריבוע.** אם היקפת בחוט של ט"ו אמה בקרקע נריבועא תמצא בתוכו ארבע מרובעות ואם היית לרין לעגלו מוכפנים ולהוציא קרנת ריבועו אמה עגולו בחוט י"ב נמצא חזיון יתר על הפנימי רביעי אף כלאן אם הייתה מרובעת סוכה זו דיה להיות כדי שישבו בהיקפה ששה עשר בני אדם: **אבל בריבועא מגו עיגולא בעינין טפי משום מורשא דקרתא.** אבל עכשו כשעשה אמה עגולה אם לא היה היקפה אלא ששה עשר נמצא האמצע רוחב הרבה מארבע ואידיה הולכים וכלים עד לכלה ואין אמה מוצא נצדיה ארבע שאין לה זווית ורבי ארבע מרובעות בני ורין אמה לעשות על כרחק היקף עיגולה גדול כדי שחולל לרבע ממוטה ארבע מרובעות שיש להם זווית: **מדי כל אמתא בריבועא כו' כשאתה מורד** לאלסון שלשה אמה מוצא לכל אמה שריבוע מוספת שני חומשיין כן שיערו חכמים: **בשיבסר נבי חומשיין סני.** שהרי אין לרין להרחיב עיגול זה אלא כשתמצא נחבד ד' מרובעות וכשאתה מוסיב למוכו טבלא מרובעת יהא חוט העיגול המקיפו נוגע בקרנות הריבוע נמצא עיגול זה רחב ממכוכו כמותו לוחת של ריבוע שהוא חמש אמות ושלשה חומשיין ודבר עגול כל רחבו זה כאלכסונו כן אמצעו שהרי אין לו זווית נמצא חוטו חמשה ושלשה חומשיין על חמשה ושלשה חומשיין וכל שיש ברחבו טפח בעיגול לרין היקפו שלשה נמצא לחמש אמות רחב חמש עשרה אמה היקף ולשלשה חומשיין חמש היקף שהן שתי אמות פחות חומשיין הרי שיבסר נבי חומשיין פחות חומשיין: לא דק. ר' יוחנן במילתיה לנמצא ואמר טפי דכל כמה דהיא גדולה טפי עדיפא: **לחומרא.** אם אמר להוסיף על השיעור דלא תש לנמצא לא היה קשיא לן אבל השתא דנציר ליה שיעורא והכשיר את הפסולה קשיא לן מי לא דק במילתיה דלא ליקול: **באמתא יתיב.** ואי הוה מלרין רבי יוחנן להוסיבסר לחומרא ודאי איכא לאקשיא: **אלא ר' יוחנן מקום גברי לא קחשיב.** בתוך הסוכה אלא סביבומיה מנחוץ הוא אומר להוסיבסר הרי פיתחון מן החשבון מרוחב העיגול שתי אמות על שתי אמות שכשאתה סובבו בחוט סניבו מנחוץ היקפו עשרים ארבע אמה מוצא בתוכו שמונה על שמונה דכל שיש בהיקפו שלשה יש ברוחבו טפח ועכשו שהפסנות מפינימה למושכן אינו רחב אלא ששה על ששה דהא גברא אמתא יתיב והולאת לך אמה מזה ואמה מזה לכל זד: **כמה זה לכו סמני סרי.** בהיקפה יש שמונה עשר דהא רחבה ששה על ששה: **ולחומרא לא דק.** שהוסיף מעט על השיעור ולא נמצאו ומיהו פורתא הוסיף דלא הרחיבו בתוכו יותר על שיעורו אלא שני חומשיין דהיינו שליש ממשו חומשיין שהוסיף בהיקפו וליכא לאקשויי כדאקשה לעיל טובא מי לא דק: **ורבנן דיקסרי אמרי.** לעולם מקום גברי בעינין דלהו לחוכה עשרים ארבע אמות: **דעיגולא מגו ריבועא ריבועא.** מפיך מן הריבוע כשאתה עוגל את המרובע מתוכו: **אבל**

היינו ו' על י' נמצא לחון בו חזיו של חזיון דריבוע של שבעה על שבעה על עשרה דעולה למאה רצועות של אמה על אמה: **רב** יוחנן סוקום גברי א' קחשיב, על חסד דתק ליישב דברי ר' יוחנן דעל כרחק מקום גברי קחשיב דשמעיני ליה כהדיא בעיורבין ברש חלון (דף עו.) דלמור חלון עגול לרין

היינו ו' על י' נמצא לחון בו חזיו של חזיון דריבוע של שבעה על שבעה על עשרה דעולה למאה רצועות של אמה על אמה: **רב** יוחנן סוקום גברי א' קחשיב, על חסד דתק ליישב דברי ר' יוחנן דעל כרחק מקום גברי קחשיב דשמעיני ליה כהדיא בעיורבין ברש חלון (דף עו.) דלמור חלון עגול לרין

היינו ו' על י' נמצא לחון בו חזיו של חזיון דריבוע של שבעה על שבעה על עשרה דעולה למאה רצועות של אמה על אמה: **רב** יוחנן סוקום גברי א' קחשיב, על חסד דתק ליישב דברי ר' יוחנן דעל כרחק מקום גברי קחשיב דשמעיני ליה כהדיא בעיורבין ברש חלון (דף עו.) דלמור חלון עגול לרין

(6) עיורבין טו: (ז) (8) עיורבין טו: (9) כ"ד ק"ל: (10) עיורבין טו: (11) כ"ל כמ"י מדות וכו' בתוספתא כ"ב טו. והיא תמה נחמ' אהלות ט"ז מ"ו.

6) (פסטי שם מירי הפסנה נקודה ולא תמצא וחז"ל דני' אמת היה לו לבינו ו'ל טס... (3) ע"פ כהנ' די והסוקף גפגפריס כ"ד דל"ל